

13.5.2014

MAA- JA METSÄTALOUS-
MINISTERIÖ

30.05.2014

HARE MMM023:00/2011

Tenolaisen kalastuskulttuurin turvaaminen

Etelä-Suomessa ja myös muualla saamelaisalueen ulkopuolella elvytetään kovaa vauhtia saamen kieliä ja saamelaiskulttuuria. Saamelaisuuteen ja saamelaiskulttuuriin kuuluu suhde luontoon. Yhteys perinteisiin elinkeinoihin, sukujen maihin ja vesiin on siinä keskeisessä asemassa.

Tenolaisessa saamelaiskulttuurissa lohi ja lohenpyynti ovat saamelaisuuden ydin. Valitettavasti tämä yhteys katkeaa, kun tenolaiset muuttavat opintojen tai työn perässä pois kotikunnastaan. Tenolainen saamelaisidentiteetti ei tule säilymään ja kehittymään ilman lohenpyyntiä. Toisaalta myös Tenon saamelainen kalastuskulttuuri on uhattuna, sillä nykyinen paikallinen väestö ei ehkä yksin riitä ylläpitämään kulttuuria, sillä nuoria muuttaa pois ja tilalle tulee vastaavasti suomalaisia. Paikallinen kalastuskulttuuri ja suhde luonnonantimiin on vaarassa kadota.

Paikkakuntalaisten laaja kalastusoikeus on sidottu kotikuntaan. Perintönä saatu kalastusoikeus koskee verkkopyydyksiä ja moni muualle muuttanut haluaisi kalastaa lohta ennemminkin uistelemalla tai vavalla rannalta, kuten on tottunut. Verkkopyydysten käyttö on sitä paitsi vähentynyt paikallisten osakaskuntien arvioiden mukaan 70 % viimeisen 40 vuoden aikana.

Muualla asuvien kantatilojen saamelaisilla jälkeläisillä tulee olla samat oikeudet Tenojoen lohenpyyntiin kuin paikkakunnalla asuvilla kantatilojen jälkeläisillä on. Pelkkä maistraatin kotikuntamerkintä ei saa jaotella saamelaisia kulttuurinsa harjoittamisen mahdollisuuksissa. Nykyisen kalastussopimuksen mukaisesti muualle muuttaneet tenolaiset saamelaiset joutuvat ostamaan ulkopaikkakuntalaisen (matkailijoiden) kalastusluvan ja ovat alisteisia matkailijoille kohdistetuille rajoituksille mm. soutuaikojen ja uistelussa käytettävän vapamäärän suhteen.

Voimassa olevan Tenojoen kalastussopimuksen tilanne on Perustuslain 17 §:n 3 momentin vastainen. Kyseisessä kohdassa todettu "Saamelaisina alkuperäiskansana on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan" ei toteudu Tenojoen kalastuksen kohdalla muualle muuttaneiden Tenon saamelaisten kantatilojen jälkeläisten kohdalla. Perustuslain 17 §:n 3 momentin tarkoitamana saamelaisten kulttuurina ja perinteisinä saamelaisina elinkeinoina pidetään poronhoitoa, kalastusta, metsästystä. Nykyinen tilanne ei myöskään ole YK:n kansalais- ja poliittisten oikeuksien sopimuksen 27. artiklan mukainen. Kyseisen artiklan mukaan niissä valtioissa, joissa on kansallisia, uskonnollisia tai kielellisiä vähemmistöjä ei saa kieltää oikeutta yhdessä muiden ryhmänsä jäsenten kanssa nauttia omasta kulttuuristaan, tunnustaa ja harjoittaa omaa uskontoaan tai käyttää omaa kieltään.

13.5.2014

Ravinnonhankinta on tärkeä osa saamelaiskulttuuria. Esimerkiksi itse pyydetyn kalan valmistaminen kaupunkiasunnossa avaa koko pyyntitapahtuman, jonka prosessi voi olla jopa puolen vuoden mittainen. Pyyntitapahtuman ja -välineiden valmistelun kautta säilyy yhteys paikkakunnalla asuviin ystäviin ja sukulaisiin.

Yhtäläiset oikeudet paikkakuntalaisten kantatilojen oikeuksia käyttävien ja muualla asuvien tenolaisten saamelaisten kesken loisi yhteenkuuluvuutta paikallisten ja muualla asuvien saamelaisten välille, esimerkiksi yhteisten kalastustapahtumien kautta. Yhtenäiset oikeudet myös vahvistaisivat kaupungeissa asuvien tenolaisten saamelaisten kulttuuri-identiteettiä. Jo pelkkä kulttuurin harjoittamisen ja sen jälkipolville siirtämisen mahdollisuus vahvistaa yksilön omaa identiteettiä.

Pentti Pieski, puheenjohtaja
City-Sámit ry

City-Sámit ry on pääkaupunkiseudulla toimiva saamelaisyhdistys, jonka tarkoituksena on pääkaupunkiseudulla asuvien saamelaisten yhteisten, kuten kulttuurillisten, kielellisten ja oikeudellisten, asioiden edistäminen. Yhdistys myös kokoaa pääkaupunkiseudun saamelaiset yhteen erilaisten saamelaisten ja saamenkielisten toimintojen kautta. Yhdistyksellä on yli 270 jäsentä.